

ציון יובל שנים לפטירתו של דוד בן-גוריון במערכת החינוך - שנת החמישים.

"כי תעודת הנוער, וכן תעודת כל איש טוב במדינה - היא להרבות אור, לעשות קצת יותר משהמדינה מחייבת אותו, עד כמה שאפשר - לעשות. ועשייה שיש בה ממש היא עשייה חיובית, לא מניעת הרע של אחרים, אלא עשיית הטוב בעצמך, במלוא יכולתך היוצרת."
(מתוך מכתב לעמוס עוז, 1954).

דוד בן-גוריון הולך לעולמו ב-1/12/73. השנה, בתאריך ו' בכסלו התשפ"ג, 30.11.2022, נציין במוסדות המדינה את יום הזיכרון הממלכתי לפטירתו של ראש הממשלה ושר הבטחון דוד בן-גוריון ואת כניסתנו לשנת החמישים למותו. יום זה יהווה את תחילתה של שנת היובל לפטירתו של ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל. כמנהיג מכונן, דמותו נותרה מרכזית בשיח הציבורי. ציון התאריכים העגולים הוא הזדמנות מצוינת לעורר שיח שיחרוג משיחה על האיש עצמו וקורות חייו ויתרכז בשאילת שאלות פוריות אודות מורשתו של בן-גוריון ובחינת הרלוונטיות שלה לחיינו כיום. כמו כן, מדובר בהזדמנות חינוכית המאפשרת קיום שיח חינוכי פורה, עידוד לפעולה חברתית-ערכית והענקת שאר-רוח לכלל העוסקים בנושא.

על מנת להעלות את זכרו ופועלו של בן-גוריון וכמובן כדי לעמוד בלשון החוק העוסק בזכרו, נבקש להביא בפניכם פעילויות שנכתבו ע"י צוות בית בן-גוריון בת"א, בהן תוכלו לעשות שימוש לטובת ציון היום ולימוד אודות האדם, פועלו ומורשתו.

פעילויות אלו נועדו עבורכם לשימוש בכיתתכם וכהכנה לביקור בבית בן-גוריון. בית בן-גוריון בתל אביב היה ביתם הפרטי של פולה ודוד בן-גוריון, שהיה ראש הממשלה ושר הביטחון הראשון של מדינת ישראל. בעבר, שימש הבית כמעונם הפרטי של הזוג בן-גוריון, מתחילת שנות ה-30 ועד להתיישבותם בשדה בוקר. בצוואתו, ציווה בן-גוריון את ביתו בתל-אביב, על ספרייתו הפרטית המונה מעל עשרים אלף ספרים, למדינת ישראל.

הנכם מוזמנים לסיור בביתו הפרטי של דוד בן-גוריון ולמגוון סדנאות ופעילויות חינוכיות בבית בן-גוריון.

מבוא

יסודי

חטיבה ותיכון

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

מי אתה בן-גוריון?

במהלך שיעור זה ניחשף אל דמותו הפרטית של דוד בן-גוריון, נגלה מה ניתן ללמוד עליו ועל משפחתו באופן אישי, וכן על דמותו הציבורית כראש הממשלה הראשון במדינת ישראל.

למידה ע"י טריוויה עם שאלות ומשימות על דמותו של בן-גוריון. היסטוריה אישית, פעלו ומאפייני אישיותו.

קהל יעד | א'-ג

חידון טריוויה

מערך שיעור

מבוא

יסודי

+ מי אתה בן-גוריון
+ איך מקימים מדינה

חטיבה ותיכון

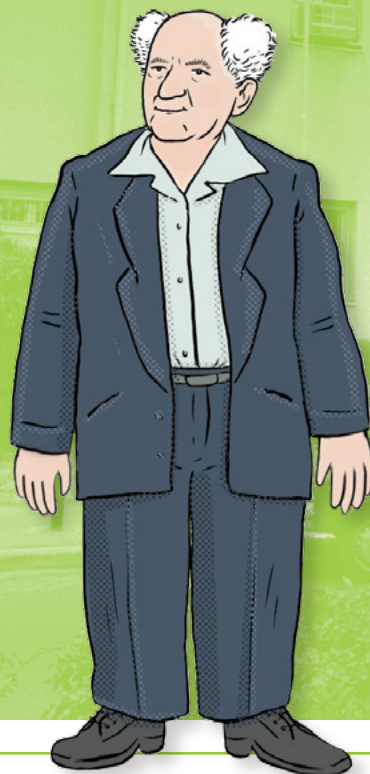
צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

מי אתה בן-גוריון?

משחק טריוויה להכרות דוד בן-גוריון

מבוא

יסודי

+ מי אתה בן-גוריון
+ איך מקימים מדינה

חטיבה ותיכון

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

מטרות השיעור

- 1 | היכרות ראשונית עם דמותו של דוד בן-גוריון
- 2 | גיבוש הכיתה על ידי עבודה צוות

הסבר למורה:

- לפני התחלת הפעילות יש לדאוג כי יש ברשותכם את הציוד הבא: תמונה של בן-גוריון, העתק של מגילת העצמאות ללא חתימות (מצורף כנספח), דפים ועפרונות.
- תפקידה של המורה הוא לספור ניקוד לקבוצות ולהכריז בסוף על הקבוצה המנצחת.
- במידה והקבוצה עונה לא נכון על שאלה מסוימת השאלה עוברת לקבוצה השנייה.
- בנספח מטה תמצאו דף תשובות לשאלות הטריוויה.

מהלך

1. הקדמה (5 דקות)

- מראים לילדים תמונה של דוד בן-גוריון ושואלים:
- מי האיש שבתמונה?
 - מה הקשר שלו למדינת ישראל?
 - לאחר מכן מסכמים את הדיון ומספרים ששיעור זה יוקדש להכרת דמותו של דוד בן-גוריון.

2. הסבר על הפעילות: (10 דקות)

- מספרים לילדים שהם יענו על שאלות הקשורות בדוד בן-גוריון וחיינו באמצעות משחק טריוויה.
- 1 | מחלקים את הכיתה לשתי קבוצות
 - 2 | מסבירים לתלמידים כי המטרה של כל קבוצה היא לצבור את מספר הנקודות המרבי.
 - 3 | להכין את הילדים לצפייה בסרט קצר על דוד בן-גוריון שבמהלכו עליהם לזכור כמה שיותר פרטים מהסרט כי זה יעזור להם במענה על התשובות.

3. הפעילות (25 דקות)

- 1 | על המסך יופיעו שלוש נושאים: חיים אישיים, משפחת בן-גוריון, בן-גוריון כמנהיג. הקבוצה מתחילה צריכה לבחור נושא אחד משלושת הנושאים.
- 2 | עם לחיצה על הנושא הנבחר יפתח חלון ובו יוצגו מספרים: 10 | 20 | 30 | 40 - מאחורי כל מספר תוצג שאלה - מתחילים מהשאלה הראשונה - 10 ועד השאלה האחרונה - 40. לאחר שמשלימים נושא מסוים עוברים לנושא הבא וכן הלאה.
- 3 | הפעילות מסתיימת לאחר מענה על כל השאלות ולאחר שהמורה מכריזה על הקבוצה המנצחת.

לסיכום (5 דקות)

- שואלים את התלמידים:
- מה למדתם על דוד בן-גוריון לאחר המענה על החידון?
 - במידה והייתם פוגשים את דוד בן-גוריון היום, מה הייתם רוצים לשאול אותו?

”גורל ישראל תלוי
בשני דברים:
בכוחה
ובצדקתה”

משחק טריוויה להכרות דוד בן-גוריון

דף תשובות:

חיים אישיים:

שאלה 10 | פולין

שאלה 20 | לקרוא ולכתוב

שאלה 40 | ספר התנ"ך

משפחתו:

שאלה 10 | תל אביב וקיבוץ שדה בוקר

שאלה 20 | שלושה ילדים

דוד בן-גוריון כמנהיג

שאלה 10 | כל התשובות נכונות

שאלה 20 | מגילת העצמאות

שאלה 40 | כל התשובות נכונות

מבוא

◀ יסודי

 + מי אתה בן-גוריון
 + איך מקימים מדינה

חטיבה ותיכון

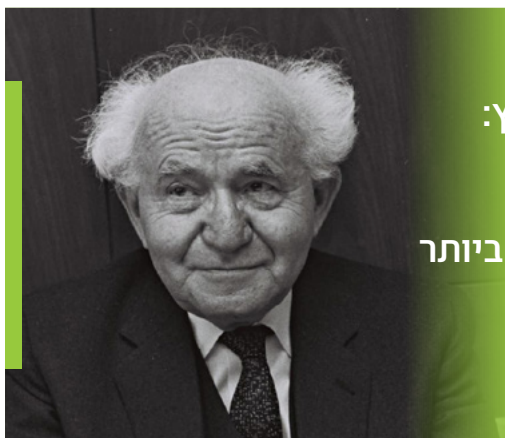
צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

” יש לנו הרבה דברים יקרים בארץ:
יש לנו ארץ יפה, ים תכלת,
אוויר-מרפא, משקים ומוסדות,
אך כל אלה לא ישוו לנכס היקר ביותר
שבו נתברכנו - לנוער היהודי.
נוער זה - הוא עתיד האומה. ”

איך מקימים מדינה

מה נחוץ על מנת להקים מדינה?
כיצד ההחלטות שקיבל בן-גוריון בשנותיה הראשונות של מדינת
ישראל משפיעות על אופייה כיום?

בשיעור נשחק משחק דרכו התלמידים לומדים מה דרוש על מנת
להקים מדינה. במהלכו יבינו את המשמעות של ריבונות, אוכלוסייה,
שטח, הכרה בין לאומית.

קהל יעד | ד'ו

מצגת מלווה

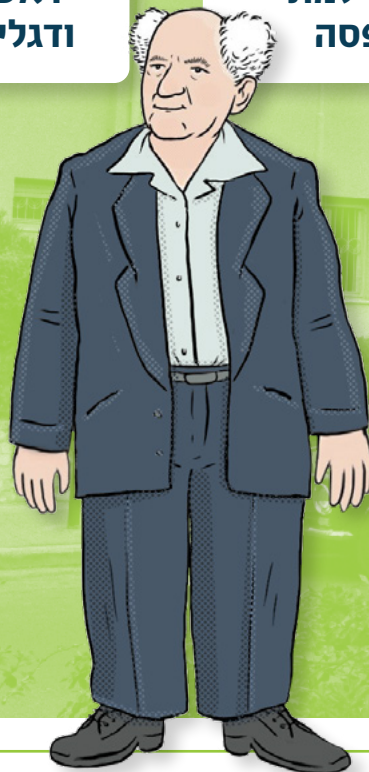
מערך שיעור

**ראשי ממשלה
ודגלים להדפסה**

**מפה אילמת
להדפסה**

מבוא

יסודי

+ מי אתה בן-גוריון
+ איך מקימים מדינה

חטיבה ותיכון

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

מורשתו וזרכו של דוד בן-גוריון בראי הקמת מדינת ישראל

מבוא

◀ יסודי

+ מי אתה בן-גוריון
+ איך מקימים מדינה

חטיבה ותיכון

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

הדילמה המרכזית של השיעור

אילו תנאים צריכים להתקיים על מנת להקים מדינה, וכיצד החלטות שמתקבלות משפיעות על אופייה של המדינה.

מטרות השיעור

- 1 | התלמידים יחשבו ביחד מה דרוש להקמת מדינה.
- 2 | התלמידים יבינו אילו החלטות התקבלו בעת הקמת מדינת ישראל.
- 3 | התלמידים יכירו את מורשתו של דוד בן-גוריון ואת החלטותיו.

מהלך

הסבר למורה: השיעור הינו משחק משימות מלמד, את השיעור הינך מעבירה בצורה של משחק ומלווה מצגת המצורפת בקובץ. על מנת להתחיל בתחרות, יש לפתוח את קובץ המצגת. בכל פעם שאחת קבוצה מנצחת במשימה מתוך המשימות הכתובות, יש ללחוץ על מקש ה"אנטר". אחרי כל לחיצה במצגת יופיע חלק מפאזל שמציג את המאפיינים להקמת מדינה, לבסוף יופיעו כל חלקי הפאזל וכך יהיה ניתן לפרוש בעיני התלמידים את התמונה הרחבה של מה שנדרש להקמת מדינה ואיך הוקמה מדינת ישראל.

1. פתיחה ודיון (5 דקות)

יושבים במעגל כיתתי. אומרים לפתיחה: היום נדבר על האופן שבו מקימים מדינה. מה נדרש בשביל להקים מדינה, אילו החלטות צריך לקבל, ואיך קמה המדינה שלנו. כשמדינת ישראל הוקמה, מי שעמד בראשה היה מנהיג מאוד מיוחד בשם דוד בן-גוריון, אותו נכיר היום מקרוב.

2. שואלים

מה נדרש בשביל להקים מדינה?

נכתוב על הלוח את התשובות שנאמרות על הלוח. ננסה ללקט את התשובות הבאות מתוך מה שנאמר:

- אנשים
- קרקע
- הסכמה של מדינות אחרות (הכרה בינלאומית)
- כסף ומשאבים
- אפשרות לקבל החלטות על עצמי (ריבונות)

3. אומרים

נאנחנו נכיר עכשיו את חמשת המאפיינים הללו, בעזרת משימות.

נחלק את הכיתה לשתי קבוצות שיתחרו האחת בשנייה - מי תהיה הקבוצה הראשונה שתצליח להקים את מדינת ישראל? קבוצה שתצליח במשימה, תקבל חלק מפאזל, כל חלקי הפאזל יחד מתארים את הקמת מדינת ישראל. (התמונה במצגת המצורפת).

”גורל ישראל תלוי
בשני דברים:
בכוחה
ובצדקתה”

מורשתו ודרכו של דוד בן-גוריון בראי הקמת מדינת ישראל

4. פותחים את המצגת ומזניקים את התלמידים למשימות בחלוקה לשתי קבוצות:

משימה למאפיין אנשים/תושבים

לפני קום המדינה היו היהודים מפוזרים במדינות רבות ברחבי העולם.

המשימה: הקבוצה שתצליח לכתוב תוך 45 שניות כמה שיותר מדינות שמהן הגיעו יהודים לארץ בשנות הקמת המדינה תזכה.

פאזל שנחשף: ציור של בית - דימוי לעם ישראל.

משימה למאפיין 'קרקע בארץ ישראל':

על מנת להקים מדינה דרוש שטח שהמדינה יכולה לקום בו.

המשימה: כל קבוצה מקבלת מפה אילמת של ישראל עם נקודות ציון של ערים, ובצד מופיעים שמותיהן. הקבוצה שתמלא באופן הכי מהיר ומדויק את המפה בשמות היישובים תקבל את הנקודות.

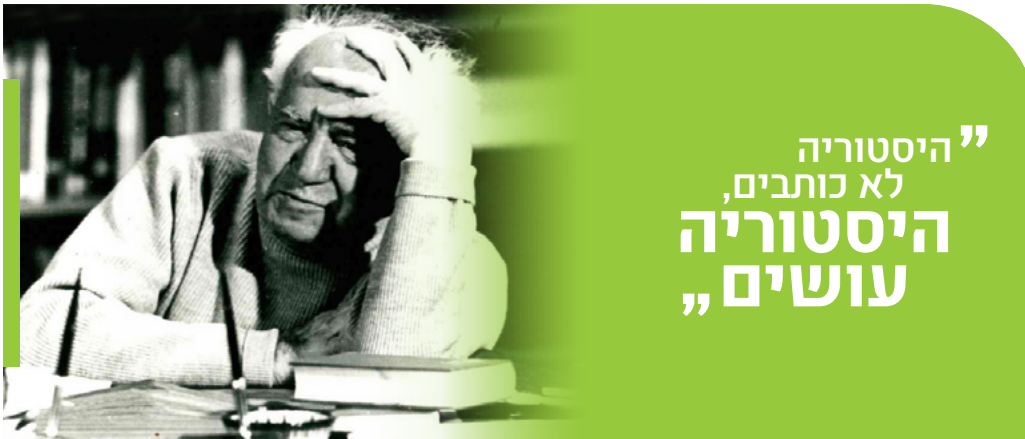
פאזל שנחשף: ציור של גינה - ארץ ישראל.

משימה למאפיין 'הכרה של מדינות אחרות (הכרה בינלאומית):'

שאר מדינות העולם צריכות להכיר בישראל כמדינה. על מנת לכבד אותה ולחתום איתה על הסכמים.

המשימה: כל קבוצה מקבלת שני סטים (מצורף נספח) של תמונות - סט תמונות של ראשי ממשלה של מדינות שונות, וסט דגלים ושמות של אותן המדינות. הקבוצה שתסדר באופן הכי מהיר ומדויק את הסטים תקבל נקודות.

פאזל שנחשף: ציור של מעגל אנשים בחצר - הסכמה של מדינות אחרות.

משימה למאפיין 'כסף ומשאבים':

המדינה זקוקה למשאבים על מנת להקים תשתיות - בתים, כבישים, מוסדות ציבור, כסף לשלם משכורות לפועלים ולאזרחים.

המשימה: נציג מכל קבוצה עומד עם הגב ללוח ויחד משחקים בפנטומימה. נכתוב על הלוח מאחורי נציגי הקבוצות דברים שונים שעולים כסף בעת הקמת מדינה, והקבוצה תציג אותם לנציג בפנטומימה מהר ככל האפשר (אפשרויות - כלי נשק וציוד צבאי, הקמת בתי ספר, קליטה של עולים חדשים, בניית בתי חולים, סלילת כבישים, בניית בתים וערים).

הפאזל שנחשף: ציור של מטמון כסף - כסף ומשאבים.

משימה למאפיין 'אפשרות לקבל החלטות על עצמי (ריבונות):'

המדינה צריכה להיות מסוגלת לחוקק חוקים שיבטאו את רצונם של אזרחי המדינה. חשוב שהאזרחים יחליטו על אורח חייהם ועל אופייה של המדינה, ולא יחיו על פי חוקים שקבעו מדינות אחרות ששולטות במדינה.

מבוא

◀ יסודי

+ מי אתה בן-גוריון
+ איך מקימים מדינה

חטיבה ותיכון

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

מורשתו וזרכו של דוד בן-גוריון בראי הקמת מדינת ישראל

המשימה: משחקים את המשחק "מלך התנועות": מוציאים מתנדב מהכיתה. כשהמתנדב בחוץ בוחרים תלמיד אחר שיהיה "מלך התנועות" - שיחליט איזה תנועה עושים, ושאר התלמידים יעשו את התנועה בעקבותיו. המתנדב שיצא נכנס בחזרה וצריך לזהות מיהו "מלך התנועות". מנצח המלך שלא מצליחים לגלות אותו תוך שלושה ניחושים.

הפאזל שנחשף: ציור של מגילת העצמאות - קבלת החלטות על עצמי: ריבונות

5. סיום התחרות

שבח/י את הקבוצה הזוכה ובקש/י מכולם להביט בחלקי התמונה שמרכיבים את כל מה שדרוש לשם הקמת מדינה. לבסוף, לחצ/י פעם נוספת על מקש ה'אנטר' וחשפ/י את חלק הפאזל החסר - את בן-גוריון מכריז על הקמת המדינה

6. אומרים לסיכום

דוד בן-גוריון היה ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל הצעירה, ובבואו להקים את מדינת ישראל היה עליו להתמודד עם שאלות רבות לגבי אופייה ודמותה של המדינה. הוא נדרש לקבל החלטות רבות שעיצבו את המדינה שלנו. גם היום ישנם במדינת ישראל אתגרים איתם עלינו להתמודד בכדי לשמור על העם היהודי ולהגשים את חלומנו של בן-גוריון על אופייה של מדינת ישראל.

מבוא

◀ יסודי

+ מי אתה בן-גוריון
+ איך מקימים מדינה

חטיבה ותיכון

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

איזה בן-גוריון אני - דילמות הנהגה

בן-גוריון לא נולד ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל, הוא עבר דרך צמתים רבים בחייו בו צריך לקבל החלטות והכרעות אשר מובילות את דרכו כמנהיג לעם.

דרך הכרות עם אספקטים שונים במנהיגותו של בן-גוריון במשחק "בחן את עצמך" התלמידים נחשפים להחלטות השונות שמלוות את בן-גוריון ומביעים את דעתם ועמדתם, כך גם התלמידים מחדדים את דרך קבלת החלטות של עצמם.

קהל יעד | ז'ט

מצגת מלווה

מערך שיעור

דף עזר למורה

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

הדילמה המרכזית של השיעור
היכרות עם החלטות מנהיגותיות שיש לקבל על מנת להוביל מדינה.

מטרות השיעור

- 1 | היכרות עם דמותו של דוד בן-גוריון כמנהיג.
- 2 | היכרות עם החלטות מנהיגותיות שיש לקבל על מנת להקים / להוביל מדינה.
- 3 | מתן אפשרות לבני הנוער לבטא את דעותיהם על הדילמות ולהתנסות בקבלת החלטות.

מהלך

השיעור מועבר באמצעות הצגת מצגת ודיון עם התלמידים.

1. הצג/י שקופית על בן-גוריון (שקופית מס' 2 במצגת), ושאל/י :

- מה אתם יודעים על הדמות שבתמונה?
- אילו תכונות באופיו סייעו להפיכתו למנהיג? אילו נסיבות הביאו להפיכתו למנהיג?
- מה נדרש מאדם על מנת להקים מדינה? אילו פעולות יש לעשות על מנת להקים מדינה?

2. חלק/י לתלמידים את 'שאלון בן-גוריון' (נספח א'). בשאלון יתבקשו התלמידים לענות על השאלות שהוצגו במצגת, ובדרך זו יבררו ויגלו 'איזה מין בן-גוריון' הם.

3. לאחר שענו על השאלות במצגת, על התלמידים לחשב את הניקוד שקיבלו, על פי מפתח הניקוד של התשובות. תוצאת הניקוד שלהם תכוון אותם לשקופית הרלוונטית במצגת (שקופית מס', המתארת פנים מסוימות בדמותו ובאופיו של בן-גוריון).

4. קרא/י עם התלמידים את השקופיות במצגת המתארות את הפנים השונות בדמותו של בן-גוריון (שקופיות מספר) ושאל/י:

- אילו תכונות אופי אתם מזהים אצל בן-גוריון?
- אילו תכונות אופי סייעו לבן-גוריון לקבל את החלטות שנודרש לקבל?
- אם בן-גוריון היה מקבל החלטות רק על פי תכונת אופי אחת שלו- איזו מדינה היתה קמה? האם היא היתה שונה?

5. עבר/י לשקופית המסכמת (שקופית מספר), המציגה את דוד בן-גוריון כדמות שלמה המורכבת ממספר תכונות אופי, ואמר/י:

בשיעור זה נחשפתם לדילמות שונות שליוו את דוד בן-גוריון בדרכו ובהחלטותיו. עולה השאלה: מה אפיין את שיקול דעתו כמנהיג? כפי שראינו, שיקול דעתו הושפע מרעיונות שונים ומערכים שונים, שכולם יחד אפשרו לו לקבל החלטות מגוונות ומוצלחות, ולהגיע לתוצאות שאפשרו בניית חברה ומדינה.

מנהיג טוב מתאפיין במוכנותו לתת דין וחשבון על החלטותיו ולהתמודד עם ההשלכות הנובעות מהן. מנהיג טוב יודע שהעניינים ינשאו אליו, והשאלות יופנו אליו. מוכנותו של בן-גוריון לתת תשובות מורכבות לשאלות, נתנה בידינו את הכוח לבנות מדינה.

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפסט

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

הכרות עם החלטותיו ומעשיו של דוד בן-גוריון, מהדוגמאות הניתנות בשאלון.

הסבר למורה: נספח זה מלווה למצגת המצורפת המציגה הרחבה של ידע היסטורי לשאלות "בחן את עצמך".

שאלון בחנ/י את עצמך - איזה מין בן-גוריון את/ה?

1 | השנים הן 1920-1906, בימי העלייה השנייה. הגעתם לארץ בעקבות חלום ילדות לעלות לארץ ישראל ולהחיות את העם היהודי בארצו.
היהודים בארץ ישראל מעטים והתנאים ירודים, התשתיות מעטות וקשה למצוא עבודה. הישוב היהודי סובל ממחסור כלכלי ומתקשה להתארגן ולהקים מקומות עבודה ומקומות מחיה חדשים. בנוסף, יש הסכמה מעטה בלבד עם השלטונות הזרים על עתידה של ארץ ישראל, ועל האפשרות להקים בה ישובים יהודיים חדשים.

מה תעשו?

1. הדבר הכי חשוב הוא היכולת של אנשי הישוב לדבר את 'השפה העולמית'. אני אלך ללמוד משפטים על מנת להביא להישגים משפטיים מול מדינות העולם.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

בשנת 1914 החליט דוד בן-גוריון לעזוב את ארץ ישראל ולנסוע ללמוד משפטים באוניברסיטת קושטא שבאיסטנבול. זאת על מנת שיהיו בארץ חלוצים שידעו ויוכלו לערוך משא ומתן עם השלטונות ולהגיע להישגים משפטיים. בעקבות מלחמת העולם הראשונה הפסיק בן-גוריון את לימודיו באקדמיה כעבור שנה, ולא סיים אותם מעולם.

2. הכי חשוב לבנות תשתית ארגונית לחלוצים ולפועלים יהודים, כדי שיוכלו לבנות את הארץ, להקים תשתיות ולקלוט עוד עולים. אני אשקיע את זמני באיגוד כלל הפועלים בארץ לארגון אחד שמטרתו לבסס את העבודה המאורגנת, לדאוג לזכויות העובדים ולהקים תשתיות בארץ ישראל.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

ביחד עם חברו הטוב ברל כצנלסון הוביל בן-גוריון בשנת 1920 את הקמת הסתדרות העובדים הכללית, ואף שימש כמזכ"ל (מזכיר כללי) ההסתדרות במשך 15 שנים. ההסתדרות היתה איגוד של עובדים ופועלים, פעלה לביסוס זכויות לעובדים, ואפשרה לפועלים להתאגד יחד אל מול מעסיקים מנצלים. כמו כן עסקה ההסתדרות בפיתוח תשתיות וביצירת מקומות עבודה.

3. הכי חשוב להפיץ את רעיון הציונות לכלל היהודים - לגייס חלוצים נוספים ואולי אפילו כספים נוספים מיהודים עשירים, שיתרמו לבניית הארץ! אני אסע מחוץ לארץ ישראל, אגיע אל אותם יהודים בארצות הברית, אסתובב ביניהם ואשכנע אותם לעלות לארץ!

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

בשנת 1915 הוגלה בן-גוריון מארץ ישראל בעקבות האיסור העותמאני על פעילות ציונית. בן-גוריון וחברו יצחק בן צבי הפליגו יחד לניו יורק ושם, בשליחות תנועת 'החלוץ' של יוסף טרומפלדור, גייסו יהודים לעלות לארץ ישראל וגייסו כספים ותורמים.

2 | בשנת 1939 פרסמו השלטונות הבריטיים את הספר הלבן השלישי, שהגביל את העלייה לארץ ישראל ואת רכישת קרקעות על ידי הקרן הקיימת לישראל. באותו הזמן הגיעה לארץ משלחת מהא"ם כדי לבחון היתכנות להקמת שתי מדינות בארץ ישראל וליישום 'תוכנית החלוקה' מ-1937. באותה עת היו בנגב מעט מאוד מקומות בהם חיו יהודים. איך ייקבעו גבולות המדינה שאני רוצה להקים? ואיך צריך לפעול על מנת להביא יהודים למקומות חדשים ומרוחקים בארץ ישראל?

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

1. מחד, אני צריך להסכים לכאורה למכסות העליה של המנדט הבריטי, אך בפועל להביא לארץ מספר עולים רב יותר מהמספר שמאפשר המנדט, זאת באמצעות ארגון העפלה לארץ ישראל. מאידך, כדי לשמור על יחסים טובים עם בריטניה, על מנת שתיתן תשתית להקמת מדינה בשטחי ארץ ישראל, עלי להסכים לשלוח יהודים להילחם לצד בריטניה במלחמת העולם השנייה.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

בכל שנות ה-30 של המאה העשרים, ניסה בן-גוריון להתוות קו מדיני ברור: הוא סומך על הממשלה הבריטית שתהיה לו לעזר בהקמת המדינה היהודית. בשנים אלה לא התנגד בן-גוריון לשלטונות המנדט, אולם לאור הגבלות הספר הלבן, והבנתו כי לא ניתן להפסיק את העליה לארץ ישראל, נתן לארגון ההגנה הנחיה להפעיל את המוסד לעליה ב' - תכנית העפלה לארץ ישראל. באותו זמן, תחילת מלחמת העולם השנייה, בן-גוריון היה נחוש גם לעזור לבריטים במלחמתם כנגד גרמניה הנאצית, ועל כן טבע את המשפט: "אנחנו נעזור לבריטניה במלחמתה נגד גרמניה הנאצית כאילו אין ספר לבן, ונלחם נגד הספר הלבן כאילו שאין מלחמה".

2. אני אדאג לבנות נמל חדש בתל אביב, שיתבסס על עבודתם של פועלים יהודים, על מנת שלא להיות תלויים במדיניות הבריטים. כך אוודא שיש יכולת להעלות יהודים לארץ באופן עצמאי.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

בעקבות המרד הערבי (מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט) נתן בן-גוריון הנחיה להקים בתל אביב נמל חדש, שיחליף את הנמל ביפו. הנמל החדש יהיה מבוסס על עבודה עברית, ולא יהיה חשש לפרעות מצד העובדים הערבים. שליטה בנמל תאפשר שליטה בזהות הנכנסים לארץ ישראל, וכך ניתן יהיה להעלות יותר יהודים.

3. אני אפתח תכנית להקמת יישובים חדשים בנגב! על אף הסיכונים והאתגר שבהפרחת השממה, אדאג לשלוח חלוצים לנגב, כדי שיתקבל הרושם שישנם יישובי קבע בנגב. כך יורחבו שטחי המדינה היהודית בתכנית החלוקה, וגם יוקמו יישובים חדשים באזור.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

בעקבות מדיניות הספר הלבן, שפורסם בשנת 1939, הוחלט ליישם תוכנית להגברת רכישת הקרקעות ולהרחבת היישובים היהודים בנגב. בן-גוריון קידם את תוכנית שלושת המצפים בנגב (הקמת נקודות יישוב חדשות), ומאוחר יותר גם את תוכנית 11 הנקודות בנגב. תוכניות אלו יושמו גם כמהלך הכנה לקראת הסיוור של משלחת האו"ם בשנת 1947, כדי שהיישובים יראו כישובי קבע בעלי תושבים רבים. זאת על מנת ששטחי הנגב יכללו במדינת היהודית בתוכנית החלוקה.

3 | השנה היא 1948, והבריטים מכינים את עצמם לסיום המנדט ולעזיבת ארץ ישראל. משה שרת חזר מארצות הברית ובפיו תשובת האמריקאים: אם תקום מדינה לעם היהודי, ועקב כך תיפתח מלחמה עם צבאות מדינות ערב המתנגדות להקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, ארצות הברית לא תחלץ לעזרת היהודים. האם צריך להביא להצבעה את ההחלטה על הקמת המדינה, ולהסתכן במלחמה כוללת?

1. צריך לכנס את מועצת העם. אני אוודא שמשה שרת ימסור רק את תגובת האמריקאים, ללא דעתו האישית נגד הכרזת מדינה, על מנת שבהצבעה במועצת העם על הקמת המדינה, יהיה רוב להחלטה להקים מדינה בוקר סיום המנדט.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

משה שרת נשלח על ידי דוד בן-גוריון להיפגש עם נציגי ממשלת ארצות הברית, ולבקש את תמיכת האמריקאים ביישוב היהודי, במקרה שהכרזה על מדינה יהודית תביא לפלישת צבאות ערב ולמלחמה. האמריקאים סירבו, ושרת חזר עם תשובתם השלילית, ואמר לבן-גוריון שלדעתו לא צריך להכריז על מדינה יהודית ללא תמיכת האמריקאים. בן-גוריון הפציר בשרת לא להביע את דעתו בישיבת מועצת העם. ההכרעה על הכרזת המדינה התקבלה בהצבעה, ביתרון של קול אחד.

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

2. הכי חשוב שתהיה הסכמה של כלל הגופים והזרמים השונים בישוב לפעול כעם אחד, ושתהיה הסכמה על אופי המדינה. אני אדאג לניסוח של מסמך אחד שיהווה בסיס הסכמה של כל הגופים.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

כתיבת מגילת העצמאות של מדינת ישראל היוותה נקודת מחלוקת לקראת הכרזת המדינה. בן-גוריון ושרת הטילו על פנחס רוזן, לימים שר המשפטים, את המשימה של ניסוח המסמך שיקראו בעת ההכרזה.

במשך כחודש וחצי נכתבו ניסוחים שונים, וההכרזה עברה תיקונים וטיוטות רבות. לבסוף, שעתיים לפני מועד ההכרזה, הגיעו מנהיגי הזרמים השונים של היישוב היהודי להסכמה על ניסוח ההכרזה הסופי. בן-גוריון תיקן את הניסוח הסופי, ובעת ההכרזה הקריא אותה מדף נייר. המנהיגים שחתמו על מגילת העצמאות חתמו למעשה על קלף ריק, ורק אחרי הכרזת המדינה חיברו את קלף החתימות לקלף עם הנוסח הסופי. בן-גוריון התכוון שההכרזה תהיה מסמך בסיס להסכמה חוקתית, במקום חוקה.

3. הכי חשוב להכריע על הקמת מדינה ולהכין את היישוב היהודי למלחמה מול ארבעה צבאות שונים. אדאג לכך שהישוב יצליח להגן על גבולות המדינה וירושלים - זאת באמצעות גיוס צעירים רבים מהארץ ומחו"ל למלחמה.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

בן-גוריון הכתיב, טרם הקמת המדינה, את הקמת הגדנ"ע, הנח"ל והגח"ל: הכשרות שונות של בני נוער ועולים חדשים, על מנת שיוכלו להצטרף למאמץ ההגנה על גבולות המדינה מפני צבאות ערב.

4 | באותן שנים פעלו בארץ ישראל שלוש מחתרות, המהוות יחד את כוח ההגנה על היישוב היהודי בארץ. לכל אחת מהמחתרות היתה הנהגה אחרת, השקפה שונה על דרך המאבק למען הקמת המדינה, ואסטרטגיות לחימה שונות. לא היה תיאום בין מקבלי ההחלטות במחתרות השונות. היישוב היהודי נמצא לקראת מלחמה כוללת עם צבאות ערב. איך צריך להיערך?

1. יש לתאם בין המחתרות השונות. אקים ועדה שתתאם את פעילות המחתרות.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

בין השנים 1945-1946 הוקמה 'תנועת המרי העברי' - שיתוף פעולה בין שלוש המחתרות בארץ, שהונהגה ע"י ועדת X (ועדה שהורכבה מארבעה זרמים מרכזיים בהנהגת היישוב). אחרי הפיצוץ במלון המלך דוד בשנת 1946 על ידי האצ"ל והלח"י, ובעקבות תגובות קשות של דעת הקהל בישוב ומעצר של מנהיגי הישוב על ידי הבריטים, פורקה התנועה. בן-גוריון חמק ממעצר כיוון ששהה בפריז.

2. אני אצור מסגרות הכשרה לבני נוער ולחיילים, בהן יוכלו להתאמן יחד לקראת קרבות. במקביל אבנה מסלול מיוחד לגרעיני ההכשרה העובדת, שיכשיר את חבריהן להילחם וגם יאפשר להקים נקודות התיישבות חדשות.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

בן-גוריון נתן הנחיה להקמת ארגון הגדנ"ע - שפעל לאימון בני נוער ולהכנת מצבורי נשק. בנוסף נתן בן-גוריון הנחיה להקמת הנח"ל, ששימש מסלול עבור גרעיני ההכשרה של תנועות הנוער ונתן לחברי הגרעינים אפשרות להקים יישובים חדשים בגבולות המדינה (ובכך להגן על הגבולות), ובמקביל להתגייס לגדודים השונים. אם נכבה את כל האורות במדינה, ונדליק רק את אורות ביישובי הנח"ל, נקבל את מפת הגבולות של מדינת ישראל.

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

3. אני צריך לסגור את המחטרות, גם אם המחיר הוא עזיבת מפקדים וסירוב של חברי המחטרות לפעול. זאת למען יצירת צבא ממלכתי אחד, הפועל תחת הנהגה אחת, כפוף למדינה החדשה ופועל למען כל העם.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

בשנת 1947 קיים בן-גוריון את סמינר קק"ל, בו תיכנן ביחד עם קציני מחטרות ויוצאי הצבא הבריטי את אופיו של הצבא האחד שיקום, ויפעל תחת הנהגת המדינה שתקום. תוך כדי מלחמת העצמאות פעל בן-גוריון לסגירת המחטרות ולהכנסת חבריהן לתוך המערך של צה"ל. מהלך זה נתקל בהתנגדות רבה של אנשי המחטרות - בחלקה התנגדות אידיאולוגית ובחלקה התנגדות לאופן ההגנה. חלק מאנשי המחטרות פרשו מתפקידם הצבאי וסירבו להצטרף לצה"ל. חלקם ערכו הפגנות ופעולות התנגדות, למשל צעדת הפלמ"ח. שיא ההתנגדות התבטא בפרשת אלטלנה.

5 | העם היהודי פרוש על פני חמש יבשות שונות ועשרות מדינות, ומורכב ממאות קהילות שונות. מדינת ישראל היא מדינה חדשה, צעירה ובעלת משאבים מעטים. מה צריך להיות היחס של הנהגת המדינה לכלל היהודים, כולל יהודים שאינם חיים בארץ?

1. אני צריך לנסח קריאה לכל יהודי העולם לעלות ארצה, ולחוקק את חוק השבות - הכרה בזכות של כל יהודי באשר הוא לעלות לארץ ישראל ולהתאזרח בה.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

חוק השבות חוקק בשנת 1950, על בסיס סעיף 7 לכתב המנדט 1922 - סעיף התאזרחות. החוק עבר בישיבה בכנסת פה אחד. החוק מגדיר מי זכאי לעלות לישראל ולקבל תעודת עולה. בחוק זה נוסחו סעיפים שמטרתם להקל על היהודים המתיישבים ישיבת קבע בארץ לקבל אזרחות ישראלית.

2. המדינה צריכה לתת מענה לצורכי העולים: דיור, עבודה ומזון, גם אם המחיר הוא שמעט המשאבים יחולקו באופן שווה לכל האנשים.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

כשהחלה העליה ההמונית, דאג בן-גוריון למתן פתרונות לצרכיהם הבסיסיים של העולים: דיור, מזון ועבודה, באמצעות תשתיות ממשלתיות. בתחום הדיור הצהיר בן-גוריון כי: "לאורך ההיסטוריה שלה ראתה ממשלת ישראל את השיכון ככלי מרכזי להשגת יעדה של המדינה וגם כצורך אנשי שעל המדינה מוטל לספקו לאזרחיה: תחילה לחדשים שביניהם, העולים החדשים, ואחר כך גם לאחרים". בהתאם לכך, בתחילת שנות החמישים הממשלה הקימה והפעילה את מערך הדיור הציבורי, ופעלה לבנייה נרחבת של שיכונני דיור ציבורי למפוני המעברות. בתחום המזון הונהג באותם ימים משטר צנע - חלוקת תלושי מזון לכל האזרחים כדי להבטיח שיוכלו לרכוש מזון ומוצרי יסוד. בתחום העבודה הועברה האחריות מידי ההסתדרות לידי הממשלה. הממשלה הקימה לשכות תעסוקה שהפנו עולים ואזרחים למקומות עבודה, וכן הקימה מפעלים בכל עיר בפריפריה על מנת לספק לתושבים מקומות תעסוקה.

3. הכי חשוב ליזום ולבצע מבצעי עלייה של יהודים מאירופה, צפון אפריקה, עיראק ותימן.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

בשנות החמישים הממשלה והסוכנות היהודית יזמו וביצעו מבצעי עלייה, שנקראו 'מבצעי עליה לחיסול הגלויות'. בהם למשל: מבצע 'על כנפי נשרים' / מרבד הקסמים' להעלאת יהודי תימן, מבצע 'עזרא ונחמיה' להעלאת יהודי עיראק, ומבצעי עזרה לעולים ממחנות העקורים וממחנות המעצר בקפריסין.

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

6 | בשנותיה הראשונות של המדינה הגענו להישגים: המדינה שילשה את גודלה מבחינת מספר התושבים, ויש תשתיות בסיסיות המשמשות את האזרחים. עולה השאלה – כיצד יש להתמודד עם האתגר של הקמת חברה אזרחית במדינה?

1. אני חושב שהכי חשוב כרגע לפתח מדע, טכנולוגיה ותעשייה. עלינו לפתח את המדע כדי שיוכל לשמש אותנו לפיתוח הארץ! עלינו לבנות מעבדות, לפתח מחקרים ולהקים בסיס לתעשייה. גם אם אין מספיק כסף אנו נשקיע בכך כלכלית - חייבים להתפתח להיות מדינה מפותחת מבחינה טכנולוגית!

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

עוד במהלך מלחמת העצמאות הורה דוד בן-גוריון על הקמת "המועצה המדעית לישראל", שתפקידה היה להחליף את "המועצה למחקר מדעי ותעשייתי המנדטורית".
בן-גוריון חשב כי "בנין מולדתנו ותרבותנו לא ייכנו - בלי היות המדע עמוד-התיכון של פעולתנו המשקית, היישובית והחינוכית".
המחקר הבסיסי בישראל ומערכות ההשכלה הגבוהה מיוסדים על שני חוקי יסוד: "חוק המועצה להשכלה גבוהה", ו"חוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים", ומרבית תקציביהן מגיעים מהממשלה.

2. צריך לוודא שלכל אזרחי המדינה תהיה שפה משותפת לדבר בה, ובסיס ידע שיאפשר לכל אזרח להתפתח. אדאג לחוקק ולעגן חינוך חובה שמקנה לכל ילד את הזכות והאפשרות ללמוד בבית ספר.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

חוק לימוד (חינוך?) חובה הוא אחד החוקים הראשונים שנחקקו בכנסת הראשונה, בספטמבר 1949, והראשון בחוקי החינוך המדינה. חקיקת החוק הייתה אחד הסעיפים המרכזיים במצע של מפלגת מפא"י לקראת הבחירות הראשונות, והיתה משאלת לב של דוד בן-גוריון כבר שנים קודם לכן. החוק נחקק על אף המצב הכלכלי הקשה והדי מלחמת העצמאות שטרם נמוגו, זאת בשל החשיבות הרבה שהמדינה בכלל ובן-גוריון בראשה ראו לנושא. כחלק מהחוק הקים בן-גוריון את זרם החינוך הממלכתי והממלכתי דתי כזרמי החינוך המרכזי של ילדי ישראל.

3. צריך להקים מקומות יישוב חדשים- גם כדי שלעולים שכבר הגיעו יהיה איפה לגור, וגם כדי להרחיב את שטחי המגורים במדינה ולהתכונן לקליטה של כמויות העולים שמגיעות ועוד יגיעו ארצה.

היסטוריה להרחבת ידע המורה:

בשנותיה הראשונות של המדינה ניסה בן-גוריון למצוא פתרונות דיור לעולים שהגיעו בגלי העלייה הגדולים. בהתחלה נקלטו העולים בבתי עליה (מה זה?) ובערים הקיימות, וכאשר נגמר המקום, הקימה הממשלה מעברות, שכונות עולים ייעודיות (שכונות עמידר), ולאחר מכן גם ערים שלמות באזורי ספר שמטרתם לשמש מקומות דיור לעולים. בנוסף להתיישבות העירונית, ועל מנת לפתור את מצוקת הדיור החריפה ששררה במעברות, הוקמו מושבי עולים שנועדו לקלוט וליישב עולים חדשים, בדרך כלל מאותה ארץ מוצא, ביישוב חקלאי.

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

מגילת העצמאות

את הניסוח האחרון של מגילת העצמאות ניסח בן-גוריון כמה שעות לפני הכרזת העצמאות, למה לקח כל כך הרבה זמן להסכים על מסמך המתאר את עצמאותה של מדינת ישראל, תפקידה והלך רוחה, ובכלל, האם היא עדיין רלוונטית להיום?

בסדנא התלמידים יכירו את מגילת העצמאות וישאלו האם ההכרה במסמך זה מגביר את היכולת של החברה ליצור הסכמה על איך לחיות במדינה.

דרך עבודה בקבוצות התלמידים ינסו לתת פתרונות לסוגיות בחברה הישראלית דרך ערכי מגילת העצמאות.

קהל יעד | ז'ט'

נספחים להדפסה

מערך שיעור

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

כבסיס להסכמה על יסודות קיומה של מדינת ישראל

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני +

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

הדילמה המרכזית של השיעור האם וכיצד ההסכמה על מגילת העצמאות ועקרונותיה רלוונטית גם היום?

מטרות השיעור

- 1 | מחלוקות בחברה הישראלית: היכרות עם הכרזת מגילת העצמאות כדוגמה להתגברות על מחלוקות עמוקות בחברה ובעם.
- 2 | רלוונטיות המגילה לימינו: הצבת האתגר של המשך ההסכמה על מעמדה של מגילת העצמאות כמסמך מכונן, על-ידי חלקים שונים בחברה שמחלוקות מהותיות מצויות ביניהם.
- 3 | זהות יהודית ודמוקרטית- בירור הצורך בביסוס הסכמות ובקבלת החלטות ביחס למחלוקות קיימות, כדי שניתן יהיה לחיות איתן וליצור מנגנונים הולמים להתמודדות איתן.

” כל יהודי
שאינו מאמין
בנסים
אינו ריאליסטי.”

מהלך

- 1 | צופים בסרטון של כאן - תאגיד השידור הישראלי "הסיפור המטורף על מגילת העצמאות":
<https://www.youtube.com/watch?v=LahE8Ug1y6A>
 - האם הכרתם את מגילת העצמאות ואת הסיפור העומד מאחוריה?
 - אילו מחלוקות נוספות קיימות לדעתכם בתוכן המגילה?
- 2 | מבקשים מהתלמידים לעיין בנוסח מגילת העצמאות (נספח א') ובזוגות (לפי מקומות הישיבה), לסמן נושאים שלדעתם הייתה עליהם מחלוקת כשעמדו לחתום על המגילה.
 - האם קראתם פעם את המגילה? מה אתם חושבים על המסמך שקראתם?
 - אילו נושאים סימנתם? אילו סוגי מחלוקות היו לדעתכם במעמד החתימה וההסכמה על המגילה?
- 3 | כותבים על הלוח את המחלוקות שהתלמידים מצאו, ושואלים:
 - מה משקף אופן ההסכמה על מגילת העצמאות כמסמך מכונן ליסוד המדינה?
 - מדוע נציגי כל המגזרים חותמים על המגילה בסופו של דבר?
 - מה נדרש מכל אחד מהמגזרים על מנת שתתקבל הסכמה על נוסח המגילה, כך שתהפוך למסמך מכונן בהקמת המדינה?
 - מה מקומה של מגילת העצמאות בימינו? כיצד מתייחסים אליה?

למורה: מגילת העצמאות מהווה בסיס להסכמה בין מגזרים שונים בחברה, שהיו נכונים להתגבר על מחלוקות עמוקות הקיימות ביניהם ולפעול יחד למען קידומה של מדינה יהודית-דמוקרטית ולהגשמת הריבונות של העם היהודי בארצו. תוכן המגילה מבטא נכונות לחיות עם מחלוקות שחלקן אינן ניתנות ליישוב, ויצירת אופנים להגשמת תכנים אלה תחת מסגרות חיים משותפות.

כבסיס להסכמה על יסודות קיומה של מדינת ישראל

4 | ניסיון התמודדות עם מחלוקות בחברה הישראלית בראי מגילת העצמאות: מחלקים את התלמידים לשלישיות, וכל קבוצת תלמידים צריכה לבחור את אחת המחלוקות בחברה, ולנסות לתת לה פתרון - בראי ערכי מגילת העצמאות.

המחלוקות (יש לבחור מספר מחלוקות שרוצים לתת לתלמידים. ניתן להוסיף מחלוקות נוספות):

- היחס לשבת במדינה (תחבורה ציבורית, חנויות, עבודה, יחס למסורות ישראל).
- גיוס לצבא - האם נדרש גיוס חובה למען ביטחון ישראל?
- היחס למיעוטים בתוך החברה - כיצד נכון להתייחס לקהילות שאינן יהודיות במסגרת החוק או התרבות בישראל? צריך לתת להם לעלות? לחיות כחלק מהמדינה?
- מעמדו של בית המשפט בתוך מערכת המשל, החוק והמשפט. האם בית המשפט, שאינו גוף דמוקרטי (השופטים אינם נבחרים על ידי הציבור, אלא ממונים על ידי ועדה), צריך להכריע בעת שהכנסת שהינה הגוף המחוקקת או הממשלה כגוף מבצע מכריעות להוביל את המדינה בחוקים ובהנחיות שונים ממה שבית המשפט מוביל?
- מעמדו של בית המשפט בתוך מערכת המשל, החוק והמשפט - בית המשפט איננו גוף דמוקרטי (השופטים אינם נבחרים על ידי הציבור, אלא ממונים על ידי ועדה), לעומת הכנסת והממשלה, שהן רשויות נבחרות. האם יש לבית המשפט סמכות לפסול או לשנות חוקים שחוקקו על ידי הכנסת או הממשלה?
- מונפול על הדת - האם ניהול הלכות הדת בישראל צריך להיות מרוכז על ידי רבנות המייצגת זרם דתי אחד, או על ידי זרמים שונים?
- היחס לנשים במרחב הציבורי בישראל - הדרת נשים, שירת נשים, העיסוק בגוף האישה.

5 | מבקשים מהתלמידים להציג את הפתרונות שלהם למחלוקות ושואלים לסיכום:
 • האם וכיצד הכרה במגילת העצמאות כמסמך מכונן תגדיל את היכולת שלנו לבנות הסכמות משותפות על אורחות החיים במדינה?

” האתמול מכין
את היום,
והמחר כרוך בהיום ”

לסיכום

אומרים לסיכום: מגילת העצמאות מהווה, מאז ההכרזה על הקמת המדינה ועד היום, סמל להסכמה על בסיס משותף. רק על יסוד הסכמה כזו ניתן להמשיך ולקיים מחלוקות בין זרמים שונים על אופיה של מדינת ישראל. לעיתים ההסכמה היא על עצם המוכנות להתמודד באופן משותף עם הסוגיות הללו. דוד בן-גוריון זיהה את האתגר הזה, וביקש להביא להכרעה על כך שהזרמים השונים מוכנים להתמודד באופן משותף עם מתחים ומחלוקות.

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

ערכים בקבלת החלטות

מה הם הערכים המובילים את מנהיגותו של בן-גוריון וכיצד הם משפיעים על החברה הישראלית?

בסדנא התלמידים יתנסו בעבודות חקר בקבוצות קטנות על ישראל בשנות ה-50 ויערכו דיבייט העוסק בשלוש הכרעות של בן-גוריון.

קהל יעד | י-י"ב

מצגת מלווה

מערך שיעור

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

ערכים בקבלת החלטות

מקרי בוחן: הכרעותיו של דוד בן-גוריון

הדילמה המרכזית של השיעור
מה הם הערכים שהובילו את דוד בן-גוריון בשנות מנהיגותו?
ניצד משפיעים ערכים אלה על החברה הישראלית כיום?

מטרות השיעור

- 1 | התלמידים יכירו הכרעות מרכזיות שהתקבלו בשנות מנהיגותו של בן-גוריון.
- 2 | התלמידים יזהו את הערכים המרכזיים שהובילו את דוד בן-גוריון בשנות מנהיגותו.
- 3 | התלמידים יערכו דיון ערכי על מקומם של ערכים אלה בחברה הישראלית כיום.

מהלך

1 | פתיחה (10 דקות)

- מקרינים את המצגת (שקופית 1), ושואלים: **מה אתם יודעים על בן-גוריון?** המורה כותבת את התשובות על הלוח ויוצרת ענן מילים (ניתן להשתמש באפליקציה 'מנטימטר' לצורך יצירת ענן מילים)
- מקרינים את הסרטון "10 עובדות על דוד בן-גוריון" (שקופית 2 במצגת, אורך הסרטון 3 דקות).

2 | גוף השיעור (30 דקות)

- עבודה עצמית בקבוצות (10 דקות): מחלקים את הכיתה לארבע קבוצות. שלוש מהקבוצות מקבלות חומר קריאה קצר על אחת מההחלטות שקיבל בן-גוריון בשנות ה-50:
- מדיניות העלייה הגדולה.
- משטר צנע.
- השקעה כלכלית באקדמיה ובפיתוח טכנולוגי בתקופת הצנע.

על כל קבוצה להכין שני טיעונים מנומקים התומכים בהחלטה שקיבל בן-גוריון בנושא בו נדרש להכריע, וזאת על מנת לשכנע את הכיתה ואת קבוצת יועצי הממשלה כי בן-גוריון קיבל החלטה נכונה.

הקבוצות הרביעית היא קבוצת היועצים לממשלת ישראל. על קבוצה זו ללמוד מה היה המצב בארץ באותן שנים. בתום הדיבייט יהיה על חברי הקבוצה להחליט איזו החלטה או החלטות הם ממליצים לממשלה לאמץ כמדיניות.

למורה: דפי הנחיות מפורטים לקבוצות העבודה וקטעי מידע רלוונטיים ניתן למצוא בשקופיות 3-6 במצגת.

3 | דיבייט (10 דקות)

הדיבייט יתקיים בסבבים, סבב לכל טיעון. לכל קבוצה תינתן דקה להציג טיעון אחד מבין הטענות. בסיום הצגת הטענות תינתן עוד דקה לשתי הקבוצות הנותרות או לקבוצת היועצים, כדי שיוכלו לשאול את הקבוצה המציגה שאלות. בסיום סבב טיעונים חוזרים לקבוצה הראשונה לסבב טיעונים נוסף.

בתום שלושה סבבי טיעונים תתכנס הממשלה לשתי דקות להחליט במה הם בוחרים באיזו מדיניות הם בוחרים. בסוף תקבל הממשלה שתי דקות נוספות לצורך הצגת הבחירה שלהם.

”דמות האדם בישראל פירושה קודם-כל - דמות הנוער בישראל, יכולתו היוצרת, יוזמתו החלוצית, נאמנותו לשליחות שהטילה עליו ההיסטוריה בדורנו”

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

מקרי בוחן: הכרעותיו של דוד בן-גוריון

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

לסיכום

4 | דיון וסיכום (10 דקות)

- איזו מדיניות הייתם בוחרים עבור מדינת ישראל של שנות ה-50?
- אילו ערכים הובילו את מנהיגי מדינת ישראל בשנות ה-50?
- כיצד המדיניות והאירועים השונים שהוצגו בדיבייט משקפים ערכים אלה?
- אילו מהערכים שעלו בשיעור באים לידי ביטוי במדינת ישראל ימינו?
- אילו ערכים מובילים את אזרחי מדינת ישראל כיום?
- אילו ערכים מנחים אתכם בחיי היום יום שלכם?

למורה: מטרת הסיכום לדיבייט ולשיעור כולו היא לחדד אצל התלמידים את התובנה, כי בבסיסה של כל החלטה גדולה עומדים ערכים המובילים את מקבל החלטה. בשיעור זה הוצגו הערכים שהובילו את בן-גוריון בקבלת החלטות שהוצגו בשיעור: ממלכתיות, סולידריות, אחריות, יזומה, שוויון ועוד. ערכים אלה הובילו את בן-גוריון בקבלת החלטות הרבות שנדרש לקבל לאורך השנים, וכן הובילו אותו בבניית המדינה והחברה הישראלית. בסיום הדיון חשוב לחבר את השיחה לימינו, לערכים המובילים את החברה הישראלית כיום ולערכים המובילים את התלמידים עצמם בחיי היום יום שלהם.

דגשים נוספים למורה (רשות):

אורך מערך השיעור הכתוב הוא 60 דקות, מומלץ מאוד להאריך אותו ל-90 דקות, על פי החלוקה הבאה:
1. פתיחה - 15 דקות

2. לימודי עצמי בקבוצות קטנות - 30 דקות

לימוד עצמי בקבוצות קטנות, בליווי של המורה. במהלך הלימוד כדאי לעודד את התלמידים לחפש חומר בנוסף על החומר הכתוב בכרטיסיות. ניתן לבקש מהתלמידים להכין מספר רב יותר של טיעונים, או לחלופין, אחרי 20 דקות של עבודה, לתת להם את הטענות של הקבוצות האחרות על מנת שיוכלו להתכונן עליהם לקראת הדיבייט.

3. דיבייט - 45 דקות

דיבייט נתנים שלוש דקות להשמעת כל טיעון, ולאחריהן שתי דקות לשאלות של קובעי המדיניות ולתגובה של שאר הקבוצות על הנאמר. בסוף הדיבייט יוצאים קובעי המדיניות לחמש דקות על מנת להחליט באיזו מדיניות (ניתן לבחור יותר מאחת) הם בוחרים.

4. סיכום השיעור - 15 דקות.

דגשים

חשוב להכין את חלוקת הכיתה לקבוצות מבעוד מועד, על מנת שהקבוצות יהיו שוות ביכולות שלהן להתמודד אחת מול השנייה בדיבייט.

על גבי כרטיסיות המידע לקבוצות יש קישורים למידע נוסף. חשוב לאפשר לתלמידים גם גישה ממכשיר אלקטרוני לכרטיסיות (באמצעות מחשב, או באמצעות שליחה לטלפונים שלהם), על מנת שיגיעו למידע ויוכלו לחקור את הנושא לעומק.

בהצלחה!

בן-גוריון הסטארט-אפיסט

דרך בירור התכונות הנדרשות לאדם אשר רוצה ליצור דבר חדש ובחינה קבוצתית של מקרים בהם נאלץ בן-גוריון לקבל החלטות מנהיגותיות, נזקק את התכונות שהובילו את בן-גוריון בעשייה שלו, נשאל על הרלוונטיות של רעיונותיו גם לימינו- והתלמידים ישאלו האם יש גם סטארט-אפ שהם חולמים עליו.

קהל יעד | י-י"ב

מצגת מלווה

מערך שיעור

נספחים להדפסה

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפיסט

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

רקע למורה: בבואנו לדבר על מנהיג, בדרך כלל נבקש להגדיר אותו ואת פועלו כייחודי, כשונה מאחרים וכחדשני. ישנם סוגי מנהיגות שונים. ישנן תכונות מסוימות המאפיינות את מרבית המנהיגים, ומאידך ישנן תכונות אחרות הבולטות אצל חלק מהמנהיגים, והופכות אותם לייחודיים. מנהיג שפועל בתבונה ומנצל תכונות מנהיגותיות, לרוב יצליח להשיג את מטרותיו. כמנהיג התאפיין בן-גוריון בתכונות מנהיגות רבות, ובחלקן נדירות. בן-גוריון היה מנהיג פעיל ועודד אקטיביזם בחברה. מנהיגותו התבססה על שלוש תכונות מרכזיות: אומץ, קריאה מדויקת של המציאות, ומבט על המציאות מתוך פרספקטיבה רחבה. חזון רחב הנחה את בן-גוריון כמייסד המדינה, והוא ידע כי עליו לקבל החלטות קשות ובעלות השפעה לטווח הרחוק, כדי להשיג את מטרותיו. הוא לא חשש לקבל החלטות ולבצע מהלכים חדשניים, שלא התקבלו בהכרח על דעת הקהל.

הדילמה המרכזית של השיעור
האם בן-גוריון היה סטארט-אפיסט? מה הן התכונות המנהיגותיות שהנחו את בן-גוריון בעת בניית המדינה?

עזרים לשיעור

השיעור מלווה במצגת המצורפת. יש להכין מחשב ומקרן ולהדפיס את הנספחים המצורפים.

מטרות השיעור

- 1 | למידה על הכרעות גדולות שקיבל דוד בן-גוריון לאורך שנות מנהיגותו.
- 2 | זיקוק הערכים שהובילו את מנהיגותו של בן-גוריון.
- 3 | קיום שיח על הערכים שהובילו את בן-גוריון ועל אופן החשיבה שלו.
- 4 | פיתוח היכולת לראות אירועים בפרספקטיבה רחבה וחדשנית.
- 5 | עידוד התלמידים לאקטיביזם חברתי ולעשייה לטובת שינוי בחברה.

מהלך

במהלך כל הסדנה יופיע על הלוח המשפט 'בן-גוריון היה סטארט-אפיסט!'. הסדנה תתקיים בקבוצות. כל קבוצה תלמד ותכיר החלטה משמעותית אחת אותה קיבל בן-גוריון כמנהיג. הקבוצה תדון בהחלטה זו ותענה על השאלה: 'האם הייתה חדשנות בהחלטה?', תוך הסתכלות על הרלוונטיות של הנושא לחיינו כיום.

- 1 | **(שקופית ראשונה במצגת)** - בשקופית זו כתובה הגדרה לסטרט-אפ: חברה המוקמת מאפס לצורך פיתוח מוצר או שירות חדשני. יש להקריא את ההגדרה, ולאחר מכן לשאול את התלמידים:
 - אילו תכונות נדרשות לדעתכם על מנת להקים חברת סטארט-אפ?

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפיסט

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

2 | (שקופית שניה במצגת) - השקופית השנייה מציגה את העיקרון המנחה שהוביל את בן-גוריון בעת

קבלת החלטות, אותן נדרש לקבל עבור מדינת ישראל.

בן-גוריון טען: "אני לא מתיימר שהעם בכיסי, ואני לא יודע מה רוצה ומה לא רוצה העם. אני יודע רק, כך נדמה לי, מה רצוי לעם. ועל זה אני נלחם, נלחמתי כל חיי ואלחם כל חיי". (דוד בן-גוריון)

לאחר קריאת המשפט יש לשאול את התלמידים:

• אילו תכונות המאפיינות את בן-גוריון ניתן ללמוד מהציטוט שלפניכם?

3 | (שקופית שלישית במצגת) - השקופית השלישית מציגה את מקרי הבוחן והסבר על הפעילות.

4 | נחלק את הכיתה למספר קבוצות. כל קבוצה תקבל מקרה בוחן אחד ומספר כתבות על סטארט-

אפים ישראלים מהשנים האחרונות (נמצא בנספחים המצורפים). נבקש מכל קבוצה לענות שוב על השאלות שנשאלו בפתיחת הפעילות, אך הפעם באמצעות המידע שברשותם.

מקרי הבוחן: הקמת המדינה, כינון יחסים עם הודו ועם סין, תהליך ההקמה של צה"ל (מקבלת תיק הביטחון בקונגרס 1946, דרך סמינר קק"ל ועד פרשת אלטלנה), הקמת ההסתדרות, ייסוד הנח"ל (וקיום החזון של נוער חלוצי).

השאלות

- האם לדעתכם ניתן להגדיר את ההחלטה (מקרה הבוחן) שדוד בן-גוריון קיבל כסטארט-אפ?
- מה ייחודי ברעיונות שלפניכם (גם בחברות הסטארט-אפ וגם ברעיונות של בן-גוריון)?
- איזה צורך זיהה דוד בן-גוריון בעת שקיבל את ההחלטה הזו? על אילו ערכים התבסס בעת קבלת ההחלטה?
- איזה צורך זיהתה חברת הסטארט-אפ עליה קראתם, ועל אילו ערכים היא מתבססת?

5. חזרו לרשימת התכונות עליהן דיברנו בתחילת השיעור ושאלו:

- אילו מהתכונות שהכרנו אתם מזהים בהכרעה זו שקיבל דוד בן-גוריון?
- אילו תכונות מובילות את המייסדים של הסטארט-אפ?
- מהו הסטארט-אפ שאתם חולמים עליו וחסר כיום במדינת ישראל? על איזה צורך חברתי הוא עונה?

6. בסיום העבודה הקבוצתית - כל קבוצה תציג לכיתה את מקרה הבוחן עליו עבדה ואת ההחלטה

שקיבל בן-גוריון בנושא. התלמידים יביעו דעה ויגבשו טענה מנומקת: האם ההחלטה היא חדשנית וייחודית, והאם היא עונה על ההגדרה של סטארט-אפ? בנוסף, נשאל כל קבוצה האם וכיצד החלטה זו רלוונטית לחייהם כיום, ומה נדרש כדי להתאימה לחייהם.

למורה: אם נשאר זמן ניתן ורצוי להמשיך לחלק הבא של מערך השיעור. אם לא נשאר זמן ניתן לעבור ישר לסיכום השיעור.

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפיסט

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

7. דיון המשך לפעילות בקבוצות:

למורה: לפניך מספר שאלות מנחות לדיון, ניתן לבחור בשאלות המתאימות לדעתך.

- מה היה חדשני בהחלטותיו של בן-גוריון? האם לדעתכם ניתן היה להגדירם כיום כסטארט-אפ?
- האם נתקלתם בהחלטה של בן-גוריון שאיננה חדשנית לדעתכם? מדוע אתם חושבים כך?
- האם רעיונות/ ערכים אלה נוכחים בחיינו היום? אתם מרגישים שיש להחלטות של בן-גוריון השפעה על חיינו?
- האם לדעתכם הרעיונות/ הערכים של בן-גוריון מתאימים גם לימינו? מה הייתם משנים אם הייתה לכם את האפשרות?
- מהו הסטארט-אפ שאתם חולמים עליו וחסר כיום במדינת ישראל? על איזה צורך חברתי הוא עונה?

לסיכום (מומלץ לחזור לתכונות מתחילת השיעור ולהשוות)

כמנהיג ומקים המדינה ניחן בן-גוריון בתוכנות אופייניות שאינן מאפיינות את מרבית האנשים. הייתה לו יכולת לראות את המציאות ממבט על, מבחוץ, ולהבין תהליכים עתידיים. בזכות יכולת זו הצליח בן-גוריון ליזום ולהוציא לפועל החלטות שחשיבותן והשפעתן על מדינת ישראל תתגלה ותובן רק כעבור שנים רבות.

ניתן להשוות זאת למקומי סטארט-אפ, הניגשים למלאכה עם חזון ורעיון גדול, אך רואים את התוצאות רק לאחר מספר שנים. כך בדיוק קרה גם עם המהלכים והיזומות, שניתן לכנות אותם סטארט-אפים, שהוביל בן-גוריון. תהליכי הפיתוח של יזומות אלה היו ארוכים, אך בסוף התהליך האקזיט התרחש, והמוצרים הייחודיים שהגהה וקידם בן-גוריון הגיעו לשוק המדינה ונחשבים עד היום כמוצלחים מאוד. אם היינו משווים את 'מוצרי' של בן-גוריון למניות, ייתכן וחלקן היו ממשיכות לעלות גם היום.

בהמשך למקרי הבוחן עליהם למדנו בשיעור, חשוב להוסיף כי גם לכל אחת ואחד מכם יש את היכולת לחשוב על רעיון גדול ולהפוך חלום למציאות. זהו תהליך מורכב, אך אם אתם מאמינים בדרך, **אל תוותרו על החלום החדשני שלכם!**

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפיסט

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

איך מקימים מדינה?

מה נחוץ על מנת להקים מדינה?
כיצד החלטות שקיבל בן-גוריון בשנותיה הראשון של מדינת ישראל
משפיעות על אופייה כיום?

התלמידים נחשפים לדילמות אמיתיות שהיה צריך לקבל עליהם
החלטה בהקמת מדינת ישראל, דרך דיון על האופציות השונות
שניתנות לשיקול ניתן להבין את השלכות אפשריות השונות.

קהל יעד | ט'-י"ב

מצגת מלווה

מערך שיעור

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

מורשתו ודרכו של דוד בן-גוריון בראי הקמת מדינת ישראל

הדילמה המרכזית של השיעור
אילו משאבים נחוצים להקמת מדינה, וכיצד החלטות שמתקבלות משפיעות על אופיה של המדינה?

מטרות השיעור

- 1 | התלמידים יחשבו יחד מה דרוש להקמת מדינה.
- 2 | התלמידים יבינו אילו החלטות שהתקבלו בעת הקמת מדינת ישראל.
- 3 | התלמידים יכירו את מורשתו של דוד בן-גוריון ואת החלטותיו.

מהלך

1. פתיחה ודיון (5 דקות)

יושבים במעגל כיתתי. אומרים לפתיחה: היום נדבר על האופן שבו מקימים מדינה. מה נדרש בשביל להקים מדינה, אילו החלטות צריך לקבל, ואיך קמה המדינה שלנו. כשמדינת ישראל הוקמה, מי שעמד בראשה היה מנהיג מאוד מיוחד בשם דוד בן-גוריון, אותו נכיר היום מקרוב.

2. שאלים

מה נדרש בשביל להקים מדינה?

נכתוב על הלוח את התשובות שנאמרות על הלוח. ננסה ללקט את התשובות הבאות מתוך מה שנאמר:

- אנשים
- קרקע
- הכרה בינלאומית
- כסף ומשאבים
- אפשרות לקבל החלטות עבור עצמי (ריבונות)

3. אומרים

אנו נכיר עכשיו את חמשת המרכיבים הללו, באמצעות היכרות עם דילמות שדרשו קבלת החלטות בעת הקמת מדינת ישראל. במצגת המלווה את השיעור נכיר את הדילמות, וכן שני פתרונות אפשריים לכל דילמה. כולנו יחד נצטרך לקבל החלטה, על פי עקרון הכרעת הרוב, על האופן שבו נרצה להתנהל.

הסבר למורה: מצורפת מצגת פאוורפוינט המלווה את השיעור. על מנת לדון בדילמות, עליך לפתוח את קובץ המצגת, ובכל שלב להציג דילמה חדשה עם שני הפתרונות האפשריים לה. חשוב לחדד לתלמידים את המסר שכל פתרון יגזור השלכות שונות.

4. פותחים את המצגת

דיון: אנשים/תושבים

בקום המדינה אוכלוסיית ישראל מנתה 650,000 אזרחים. בעשור הראשון להקמתה של מדינת ישראל, המדינה החדשה קולטת אליה 900,000 עולים חדשים מכל העולם.

השאלה

האם מדינת ישראל צריכה לקלוט עלייה בשנותיה הראשונות?

באיזה אופן היא צריכה לקלוט עלייה? איך מחליטים כמה יהודים יעלו ומאילו מדינות?

אפשרות א': להחליט שלא קולטים עלייה עד שמדינת ישראל תתייצב ותהיה מספיק חזקה ויציבה בשביל לקלוט אליה אנשים חדשים.

אפשרות ב': לקלוט עלייה של יהודים מהעולם, ולהתמודד עם הבעיות השונות שקליטת עלייה תיצור במדינה היהודית החדשה?

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

מורשתו וזרכו של דוד בן-גוריון בראי הקמת מדינת ישראל

מבוא

יסודי

◀ חטיבה ותיכון

+ איזה בן-גוריון אני

+ מגילת העצמאות

+ ערכים בקבלת החלטות

+ בן-גוריון הסטארט-אפ

+ איך מקימים מדינה

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

דיון: אפשרות לקבל החלטות עבור עצמי (ריבונות).

בכ"ט בנובמבר (29 בנובמבר 1947) החליטה עצרת האו"ם על הקמת שתי מדינות לשני עמים בשטחי ארץ ישראל - מדינה יהודית ומדינה פלסטינית. 33 מדינות הצביעו בעד קבלת ההחלטה. 13 מדינות הצביעו נגד, 10 מדינות נמנעו ומדינה אחת נעדרה. הצעת החלוקה כללה חלוקה של שטח מדינת ארץ ישראל לשניים.

השאלה

האם לדעתכם כדאי להקים את מדינת ישראל החדשה לפי הצעת החלוקה של מדינות האו"ם, או שצריך להתעלם מעמדתן של מדינות העולם ולקבוע את גבולות מדינת ישראל לפי הצרכים והאינטרסים של היישוב היהודי בארץ? **אפשרות א':** לקבוע את גבולות מדינת ישראל לפי הצעת החלוקה של האו"ם, ולזכות בתמיכה בינלאומית להקמת מדינת ישראל. **אפשרות ב':** להקים את המדינה ולקבוע את גבולותיה בהתאם לרצון של היישוב היהודי, ולקחת בחשבון שמדינות העולם יגיבו ככל הנראה בחוסר תמיכה.

דיון: קרקע בארץ ישראל

לפני קום המדינה, בשטחי מדינת ישראל חיו תושבים פלסטיניים רבים. בעת תכנון הקמת המדינה, עלה הצורך לקבל החלטה לגבי היחס לתושבים אלה ולשטחים בהם הם חיים.

השאלה

מהי ההחלטה שראוי לקבל ביחס לתושבים הערבים בארץ ישראל בעת תכנון הקמת המדינה? **אפשרות א':** לתכנן תוכניות על שטחי מדינת ישראל העתידית תוך התעלמות מהפלסטינים המתגוררים שם (לנסות לאלץ אותם לעזוב בכוח). **אפשרות ב':** להיפגש עם מנהיגי הקהילה הפלסטינית בארץ ולנסות להגיע לפתרון משותף לפני הקמת מדינת ישראל.

5. אומרים לסיכום

דוד בן-גוריון היה ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל הצעירה, ובבואו להקים את מדינת ישראל היה עליו להתמודד עם שאלות רבות לגבי אופייה ודמותה של המדינה. הוא נדרש לקבל החלטות רבות שעיצבו את המדינה שלנו. גם היום ישנם במדינת ישראל אתגרים איתם עלינו להתמודד בכדי לשמור על העם היהודי ולהגשים את חלומנו של בן-גוריון על אופייה של מדינת ישראל.

חינוך לממלכתיות

סדנה הבוחנת את המונח ממלכתיות דרך כוונתו של בן-גוריון
בטביעת המושג, דרך למידת עמיתים על בחינת המושג והרלוונטיות
שלו לימינו נשאל איך מחנכים לממלכתיות?

קהל יעד | מורים ואנשי חינוך

מצגת מלווה

מערך שיעור

מבוא

יסודי

חטיבה ותיכון

צוותי חינוך

+ חינוך לממלכתיות

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

רציונל: ה'ממלכתיות' על פי בן-גוריון היא מונח בעל משמעות ערכית שיש ליישמו, הלכה למעשה. מתוך אמונה כי ביתו הפרטי של בן-גוריון בתל אביב הינו סמל לפועלו של מי שהיה במוקד ההכרעות ערב הקמת המדינה, אנו מבקשים להחזיר להחברה הישראלית בכלל ולמערכת החינוך בפרט את חשיבותה של 'ממלכתיות' כמייצרת תודעה אזרחית פעילה ומשותפת.

על אף העובדה שמדובר במושג שבן-גוריון הוגה ויוצק את פרשנותו, מדובר במושג שקיבל, לאורך השנים, פרושים שונים ולעיתים אף מנוגדים. בעיקר ברור היום לכל, כי מדובר במושג שרבים האנשים שעושים בו שימוש בהקשרים שונים לחלוטין.

כדי לעסוק בחינוך לממלכתיות, נכון לפני כל דבר אחר, להכיר ולהבין יחד את המושג ואת משמעותו, כפי שהתכוון אליו בן-גוריון. לאחר מכן, לבחון את מידת הרלוונטיות של המושג למציאות הישראלית העכשווית ולסיום להבין כיצד נכון לחנך לאורו של ערך זה.

מטרות

- 1 | הכרות עם המושג "ממלכתיות" וכוונתו של בן-גוריון בטביעת המושג.
- 2 | בחינת המושג והרלוונטיות שלו למציאות של שנת 2020-2021
- 3 | למידת עמיתים: איך מחנכים לממלכתיות?

לפניך מערך הפעלה למצגת המצורפת "ממלכתיות למורים". במסמך זה ניתן למצוא פירוט על הפעילויות, התוכן והדיונים המלווים את המצגת, לפי סדר הופעתם בשקופיות המצגת. מערך זה מוצע כהפעלה אפשרית למעבירי הסדנה וכולל הצעות לדיונים.

פתיחה

שקופית 1 | כותרת

שקופית 2-10 | שקופיות הבאות (2-10) מופיעות תמונות ובהן המילה ממלכתיות. בכל אחת מהשקופיות, מופיעה המילה בהקשר אחר. מנחה הסדנה ת/יבקש מהמשתתפים/ת להסתכל בעיון על כל אחת מהתמונות בשקופיות השונות ולרשום לעצמו/ה, מתוך התבוננות בתמונות את ההגדרה למושג "ממלכתיות".

שקופית 11 | בתום המעבר על השקופיות, ת/יערוך המנחה סבב בין משתתפי הסדנה ות/יבקש מכל אחד/ת מהמשתתפים/ת, להקריא בפני האחרים/ת את הגדרתו/ה למושג.

שאלות לדיון

- האם ההגדרה שלכם נכונה לכל אחת מהתמונות שהוצגו לאורך השקופיות?
- האם יש מקרים שבהם ההגדרה שלכם/ן לממלכתיות סותרת את ההקשר שבו הופיעה באחת השקופיות? אם כן - מה הסתירה? איזו פרשנות אחרת למושג "ממלכתיות" מופיע בהקשר האחר.

מבוא

יסודי

חטיבה ותיכון

◀ צוותי חינוך
+ חינוך לממלכתיות

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

• האם אנחנו יכולים ליצור מכלל ההמשגות שלנו, כקבוצה, המשגה אחת? עד כמה השונות בינינו גדולה? קטנה? על מה מעיד הדבר?

גוף הפעילות

שקופית 12 | "על הממלכתיות הבן-גוריונית"

על השקופית מופיעה התייחסות לקשר שבין בן-גוריון והמושג "ממלכתיות". חשוב להבהיר למשתתפים/ות כי בן-גוריון הוא שהמציא את המילה ממלכתיות וטוען אותה בפרשנות ערכית-פוליטית שתהווה את הבסיס למדיניות שלו.

שקופית 13 | "ממלכתיות - תודעה אזרחית משותפת"

מבחינת בן-גוריון (עפ"י פרשנות של חוקרים שונים ובראשם פרופ' ניר קידר) הממלכתיות בפרשנותה המילולית היא "של המדינה", אך בפרשנות הרעיונית שלה היא תודעה אזרחית משותפת. אחרי הצגת המונח "תודעה אזרחית משותפת", נבקש מהמשתתפים, באמצעות השאלות הבאות, לנסות ולהבהיר את המונח:

- מהי לדעתכם תודעה אזרחית? איזו תודעה אמורה להיות לאזרח במדינה דמוקרטית?
- האם תודעה אזרחית צריכה ויכולה להיות משותפת לכלל האזרחים במדינה מסוימת? האם זה חשוב? אם כן - למה? אם לא - מדוע?
- מה דעתכם על תפיסת הממלכתיות הרעיונית של בן-גוריון? עוד על תפיסת הממלכתיות של בן-גוריון, ניתן לקרוא כאן: https://www.idi.org.il/media/3498/pp_87.pdf

שקופית 14-15 | "למה הממלכתיות חשובה לבן-גוריון?"

על גבי השקופיות האלו, מופיעות הסיבות שבגינם מאמץ בן-גוריון את תפיסתו הממלכתית והופך אותה, כאמור, לבסיס למדיניותו בכלל ולקבלת ההחלטות שלו בפרט. הסיבות, כפי שהן כתובות על השקופיות, מבוססות על מחקרו המעמיק של פרופ' ניר קידר ובעיקר על מאמרו "הממלכתיות הישראלית" (עתידי להתפרסם בהוצאת המכון הישראלי לדמוקרטיה).

סיכום

שקופית 16 | ציטוט של בן-גוריון על "ממלכתיות".

- אחרי קריאת הסיבות שבגינן העניק בן-גוריון חשיבות למושג ולרעיון של ממלכתיות ואחרי קריאת הציטוט, עוברים לדיון האחרון:
- מה אני חושב על התפיסה הממלכתית של בן-גוריון?
 - האם לתפיסה הזו יש מקום היום בחברה הישראלית?
 - רבים טוענים כי מדובר בתפיסה נאיבית שאינה יכולה לעמוד במבחן המציאות של החברה המגזרית היום בישראל - מה אתם חושבים על הטענה הזו?
 - רבים טוענים, כי הממלכתיות היא כסות שבחסותה נעשו הרבה מאוד עוולות חברתיות בישראל - מה אתם חושבים על הטענה הזו?
 - האם לדעתכם יש מקום לחנך לממלכתיות, בישראל של היום? אם כן - איך לדעתכם נכון לעשות זאת?

מבוא

יסודי

חטיבה ותיכון

צוותי חינוך
+ חינוך לממלכתיות

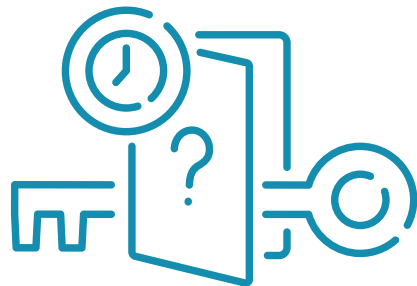
חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

חדר בריחה אינטרקטיבי

חדר בריחה
אינטראקטיבי

מבוא

יסודי

חטיבה ותיכון

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

מדיה ומשחקים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב

מדיה ומשחקים אינטרקטיביים

משחקים אינטרקטיביים

התנ"ך של
בן-גוריון

קהוט
יום בן-גוריון 2022

מדיה

סרטון על הבית

סרטון ממלכתיות

פודקאסט
"הזקן"

סיור וירטואלי
בבית בן-גוריון

מבוא

יסודי

חטיבה ותיכון

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

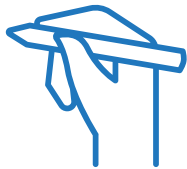
מדיה ומשחקים ◀

ביקור בבית בן-גוריון

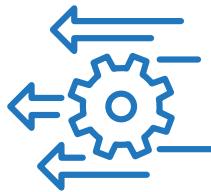
ליצירת קשר \ משוב

ביקור בבית בן-גוריון

היצע פעילות

חינוך – חט"ב ותיכון

מכינות ושנות שרות

חינוך – יסודי

אתר הבית

מבוא

יסודי

חטיבה ותיכון

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

משחקים אינטראקטיביים

ביקור בבית בן-גוריון ◀

ליצירת קשר \ משוב

צור קשר ומשוב

להמלצות ופעילויות נוספות ניתן לפנות אלינו:

info@bg-house.org

adar@bg-house.org

03-5221010 | שק אדר

משוב

מבוא

יסודי

חטיבה ותיכון

צוותי חינוך

חדר בריחה אינטראקטיבי

משחקים אינטראקטיביים

ביקור בבית בן-גוריון

ליצירת קשר \ משוב